

BİNGÖL ÜNİVERSİTESİ
İLAHİYAT FAKÜLTESİ DERGİSİ

مجلة كلية الإلهيات في جامعة بينكول

BINGOL UNIVERSITY
JOURNAL OF THEOLOGY FACULTY

e-ISSN: 2687-5128

Sayı: 15 | Yıl: 2020/1

Bu dergi ulusal TR DİZİN, İSAM, İDEALONLINE ve ASOS veri indeksleri ile SOBIAD atf dizin tarafından taranmaktadır.

Bingöl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi (BÜİFD), yılda iki kez (25 Haziran/25 Aralık) basılı yayımlanan ulusal hakemli bir dergidir.

BÜİFD dergisinde yayımlanan yazıların bilimsel ve hukukî sorumluluğu yazarlarına aittir.

Yayımlanan yazıların bütün yayın hakları yayıncı kuruluşa ait olup, izinsiz kısmen veya tamamen basılamaz, çoğaltılamaz ve elektronik ortama aktarılamaz.

BİNGÖL ÜNİVERSİTESİ BİNGÖL UNIVERSITY
İLAHİYAT FAKÜLTESİ DERGİSİ JOURNAL OF THEOLOGY FACULTY

Sayı: 15, yıl: 2020/1 Issue: 15, Year: 2020/1

e-ISSN: 2687-5128

Sahibi / Owner	Yayın Kurulu / Editorial Board
(Bingöl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Adına)	Prof. Dr. Orhan BAŞARAN
(On Behalf of Bingol Universty Theology Faculty)	Doç. Dr. Abdulnasır SÜT
Prof. Dr. Mustafa AGÂH	Doç. Dr. İbrahim ÖZDEMİR
	Doç. Dr. Mustafa KIRKIZ
Baş Editör/Editor In Chief	Dr. Öğrt. Üyesi Nebi BUTASIM
Dr. Öğr. Üyesi Nebi BUTASIM	Dr. Öğrt. Üyesi Mehmet Şirin AYIŞ
Dil Editörü/Language Editor	Dr. Öğrt. Üyesi Bedrettin BASUĞUY
Arş. Gör. Mehmet ÇAVDAR	Dr. Öğrt. Üyesi Süleyman TAŞKIN
	Arş. Gör. Dr. Sahip AKTAŞ
Alan Editörleri/Field Editors	Arş. Gör. Mehmet ÖZTÜRK
Arş. Gör. Mehmet ÖZTÜRK	
Arş. Gör. Ömer TAY	Danışma Kurulu /Advisory Board
Arş. Gör. Sadi YILMAZ	Prof. Dr. İbrahim ÇAPAK (Bingöl Üniversitesi)
Arş. Gör. Fatmatüzzehra YAŞAR	Prof. Dr. Abdurrahman ACAR (Dicle Üniversitesi)
	Prof. Dr. Abdurrahman ATEŞ (İnönü Üniversitesi)
Yazı İşleri Müdürü / Editor in Chief	Prof. Dr. Adnan DEMİRCAN (İstanbul Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Süleyman TAŞKIN	Prof. Dr. Bilal AYBAKAN (İbn Haldun Üniversitesi)
	Prof. Dr. Cafer Sadık YARAN (On Dokuz Mayıs Üniversitesi)
	Prof. Dr. Cemalettin ERDEMCİ (Siirt Üniversitesi)
	Prof. Dr. Erkan YAR (Fırat Üniversitesi)
	Prof. Dr. Eyyüp TANRIVERDİ (Dicle Üniversitesi)
	Prof. Dr. Fethi Ahmet POLAT (Muş Alparslan Üniversitesi)
	Prof. Dr. Fuat AYDIN (Sakarya Üniversitesi)
Kapak ve Sayfa Tasarımı	Prof. Dr. Gıyasettin ARSLAN (Fırat Üniversitesi)
R@nin Dijital Tasarım	Prof. Dr. Hakan OLGUN (İstanbul Üniversitesi)
	Prof. Dr. Halit ÇALIŞ (Necmettin Erbakan Üniversitesi)
	Prof. Dr. Hayati AYDIN (Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi)
	Prof. Dr. Hüseyin HANSU (İstanbul Üniversitesi)
	Prof. Dr. İbrahim YILMAZ (Atatürk Üniversitesi)

Yazışma Adresi / Corresponding Adress

Bingöl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi 12000
Merkez/BİNGÖL
Tel: +90 (426) 2160005 -Fax: +90 (426) 2160035

Elektronik posta / e-mail

bingolilahiyatdergisi@hotmail.com

Prof. Dr. İlyas ÇELEBİ (İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi)
Prof. Dr. Mehmet ERDEM (Fırat Üniversitesi)
Prof. Dr. M. Halil ÇİÇEK (Yıldırım Beyazıt Üniversitesi)
Prof. Dr. M. Mahfuz SÖYLEMEZ (İstanbul Üniversitesi)
Prof. Dr. Mehmet KUBAT (İnönü Üniversitesi)
Prof. Dr. Metin YİĞİT (Dicle Üniversitesi)
Prof. Dr. Muhammed ÇELİK (Dicle Üniversitesi)
Prof. Dr. Musa Kazım YILMAZ (Harran Üniversitesi)
Prof. Dr. Musa YILDIZ (Gazi Üniversitesi)
Prof. Dr. Mustafa AĞIRMAN (Atatürk Üniversitesi)
Prof. Dr. Necmettin GÖKKIR (İstanbul Üniversitesi)
Prof. Dr. Nurettin CEVİZ (Gazi Üniversitesi)
Prof. Dr. Osman GÜRBÜZ (Atatürk Üniversitesi)
Prof. Dr. Osman TÜNER (Kilis 7 Aralık Üniversitesi)
Prof. Dr. Ousama EKHTİYAR (Bingöl Üniversitesi)
Prof. Dr. Ömer Mahir ALPER (İstanbul Üniversitesi)
Prof. Dr. Ömer PAKIŞ (Hakkâri Üniversitesi)
Prof. Dr. Reşat ÖNGÖREN (İstanbul Üniversitesi)
Prof. Dr. Sahip BEROJE (Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi)
Prof. Dr. Mehmet KATAR (Ankara Üniversitesi)
Prof. Dr. Şaban Ali DÜZGÜN (Ankara Üniversitesi)
Prof. Dr. Şamil DAĞCI (Ankara Üniversitesi)
Prof. Dr. Şehmus DEMİR (Gaziantep Üniversitesi)
Prof. Dr. Şuayip ÖZDEMİR (Amasya Üniversitesi)
Prof. Dr. Vecdi AKYÜZ (İstanbul Aydın Üniversitesi)
Prof. Dr. Yusuf Ziya KESKİN (Harran Üniversitesi)

Sayı Hakemleri/Referee Board of This Issue

Prof. Dr. Ahmet BOSTANCI (Sakarya Üniversitesi), Prof. Dr. Casim AVCI (Marmara Üniversitesi), Prof. Dr. Gassan MURTADA (Siirt Üniversitesi), Prof. Dr. Eyüp Bekir YAZICI (Atatürk Üniversitesi), Prof. Dr. Fuat AYDIN (Sakarya Üniversitesi), Prof. Dr. Halim ÖZNERHAN (Erciyes Üniversitesi), Prof. Dr. Kerim BULADI (İstanbul Üniversitesi), Prof. Dr. Mehmet Şirin ÇIKAR (Yüzüncü Yıl Üniversitesi), Prof. Dr. Musa YILDIZ (Gazi Üniversitesi), Prof. Dr. Mustafa KIRKIZ (Bingöl Üniversitesi), Prof. Dr. Murat DEMİRKOL (Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi), Prof. Dr. Nurettin GEMİCİ (İstanbul Üniversitesi), Prof. Dr. Sabri TÜRKMEN (İnönü Üniversitesi), Prof. Dr. Sait UYLAŞ (Atatürk Üniversitesi), Prof. Dr. Ömer ÇELİK (Marmara Üniversitesi), Prof. Dr. Yaşar DÜZENLİ (İstanbul Üniversitesi), Doç. Dr. Ali KUMAŞ (Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi), Doç. Dr. Aydın TEMİZER (Marmara Üniversitesi), Doç. Dr. Cihat YAŞAROĞLU (Bingöl Üniversitesi), Doç. Dr. Enes ERDİM (Fırat Üniversitesi), Doç. Dr. Faruk ÖZDEMİR (Sinop Üniversitesi), Doç. Dr. Hasan TANRIVERDİ (Ordu Üniversitesi), Doç. Dr. Harun ÖZÇELİK (Atatürk Üniversitesi), Doç. Dr. Hüseyin AKGÜN (Ondokuz Mayıs Üniversitesi), Doç. Dr. Kenan AYAR (Ondokuz Mayıs Üniversitesi), Doç. Dr. Kenan MERMER (Sakarya Üniversitesi), Doç. Dr. Kemal ÖZKURT (Ondokuz Mayıs Üniversitesi), Doç. Dr. İbrahim USTA (Bingöl Üniversitesi), Doç. Dr. İsmail YALÇIN (Selçuk Üniversitesi), Doç. Dr. Mithat ESER (Selçuk Üniversitesi), Doç. Dr. Osman DEMİR (Hacı Bayram Veli Üniversitesi), Doç. Dr. Recep GÜN (Ondokuz Mayıs Üniversitesi), Doç. Dr. Sezai KÜÇÜK (Sakarya Üniversitesi), Doç. Dr. Veysel ÖZDEMİR (İnönü Üniversitesi), Doç. Dr. Metin PARILDI (Erciyes Üniversitesi), Dr. Öğr. Üyesi Abdullah BEDEVA (Bingöl Üniversitesi), Dr. Öğr. Üyesi Bedrettin BASUĞUY (Bingöl Üniversitesi), Dr. Öğr. Üyesi Bedri ASLAN (Batman Üniversitesi), Dr. Öğr. Üyesi Cengiz MURSEL (Bingöl Üniversitesi), Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin ESWED (Bingöl Üniversitesi), Dr. Öğr. Üyesi Doğan FIRINCI (Sinop Üniversitesi), Dr. Öğr. Üyesi Fevzi YİĞİT (Nevşehir Üniversitesi), Dr. Öğr. Üyesi Hamdi TÜRKÖĞLU (Bayburt Üniversitesi), Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Emin ÇİFTÇİ (Harran Üniversitesi), Dr. Öğr. Üyesi Mesut SANDIKÇI (Erciyes Üniversitesi), Dr. Öğr. Üyesi Muhammed Ali Bağır (Sakarya Üniversitesi), Dr. Öğr. Üyesi Muhammet Emin EREN (Ankara Üniversitesi), Dr. Öğr. Üyesi Mustafa GÜNERİGÖK (Muş Alpaslan Üniversitesi), Dr. Öğr. Üyesi Muzaffer BARLAK (Sinop Üniversitesi), Dr. Öğr. Üyesi Sahip AKTAŞ (Bingöl Üniversitesi), Dr. Öğr. Üyesi Süleyman TAŞKIN (Bingöl Üniversitesi), Dr. Öğr. Üyesi Recep ERTUGAY (Atatürk Üniversitesi), Dr. Öğr. Üyesi Umut KAYA (Marmara Üniversitesi), Dr. Öğr. Üyesi Zarife Şeyma ALTIN (İstanbul Üniversitesi)

EDİTÖRDEN / EDITORIAL

Bingöl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi olarak 2020 yılının yoğun gündemine rağmen Haziran sayısını tamamlamanın akademik hazzını yaşıyoruz.

2020 Haziran 15. Sayısı yoğun Covid-19 gündeminin arasında yine aynı heyecan ve akademik olgunlukla sürecini tamamlayıp akademik camia ile buluşmayı başarmıştır. Her yeni çalışmada olduğu gibi bu sayıda da özellikle, yoğun gündemin etkisi altında kalsa da, yenilikler, yeni bakış açıları ve yeni bir dünyaya açılan yeni kapıların aralığını görmek ve akademik dünyaya sunmak nasip olmuştur.

Dergimiz 14. Sayıdan itibaren elektronik ortama geçtiğinden dolayı daha önce kısıtlı tuttuğumuz makale sayısını yine nitelik ve akademik süreçlere dikkat ederek bu sayıda arttırmaya karar verdik. Dergimiz ulusal alanda yetkin bir konuma sahip olup uluslararası indekslere de başvurularımız yapılmış ve bu indekslerin dergimizi takip süreci başlamıştır. Çalışmalarımız, dergimizin uluslararası indekslerde taranmasını sağlamaya yönelik olarak devam etmektedir.

Dergi çalışmalarımız içinde bu sayıda Arapça, Türkçe makaleler yer almaktadır. Özellikle 14. sayıdan itibaren yoğun olarak başvurusu bulunan saha çalışmaları gibi çok disiplinli makalelerin dergimizde yer alması dergimize farklı bir hüviyeti de beraberinde getirmektedir. Aynı çeşitlilik ve doğrudan kamuoyunu ilgilendiren çok disiplinli çalışmalar bu sayımız da yer almıştır.

Olabildiğince şeffaf ve hızlı süren çalışmalarımız dergimizin hareket kabiliyet ve alanını genişletmiş, hakemlerimizin ve editörü kurulumuzun da verdiği destek ve çabalarla, dergimiz önceki sayılarda olduğu gibi niteliğini arttırmaya devam etmiştir.

Dergimizin bu sayıdan itibaren uluslararası görünürlüğünü arttırmak amacıyla farklı alanlarda ve dillerde makaleler almayı hedeflemekte ve editör kurulu buna yönelik yoğun çabalarını sürdürmektedir. Uluslararası etik kurallarına bağlı olarak bu sayıdan itibaren kabul edilecek makaleler için dergi yönetim kurulu bazı kararlar alacaktır. Alınacak her yeni karar mutlak surette akademik yazım ve etik kurallar çerçevesinde olup dergiye gönderilecek makalelerin niteliklerini arttırmaya yöneliktir.

Editörü kurulunun yoğun çabaları ile son halini verdiğimiz dergimizin akademik camiaya katkı sağlayacağını umarak, editörü kurulunda yer alan değerli çalışma arkadaşlarımıza, hakemlik görevini icra eden öğretim üyelerine teşekkürü bir borç bilirim.

Dr. Öğr. Üyesi Nebi BUTASIM

İÇİNDEKİLER

MAKALELER

KLASİK ARAP KRİTİĞİNDE ŞİİRİN MELEKE VE KÜLTÜR İLE İLİŞKİSİ	1
KUR'ÂN'DA KABİR HAYATI	17
MOLLA SADRÂ'DA VÂCİBÜ'L-VÜCÛD'UN İSPATINDA BURHAN-I NEFS	36
TEFSİRDE İHTİLAF SEBEBİ OLARAK MÜŞTEREK LAFIZLAR: KUR' ÖRNEĞİ	50
METİNLERARASILIK BAĞLAMINDA MODERN ARAP ŞİİRİNDE MERYEM FİĞÜRÜ	65
İBN SELLÂM'IN TABAKÂT'I VE ABDÜLKÂHIR CÛRCANÎ'NİN DELÂILU'L-İ'CÂZ'I ARASINDA BİR KARŞILAŞTIRMA	83
TEDLÎS YAPMAKLA İTHAM EDİLEN KÛFELİ RÂVİLER	99
ENSÂR'IN İKTİDAR TALEPLERİNİN REDDİ BAĞLAMINDA HİLÂFETİN KUREYŞİLİĞİ PROBLEMATİĞİ	124
KUR'ÂN SEMÂ'INDA BAYILMA VE ÖLÜME VARAN HÂLLER KONUSUNDA SÛFİLERE YÖNELTİLEN ELEŞTİRİLER	145
ARAP EDEBİYATINDA SU'LÛK ŞAİRLERİN ŞİİR TEMALARI	163
NÛH B. MUSTAFA EL-KONEVÎ'NİN EŞREFU'L-MESALİK FÎ'L-MENASİK ADLI RİSALESİ: İNCELEME	192
EMRİN UMÛMİLİĞİ HUSUSUNDA MEZHEBİNE MUHALİF BİR FAKİH EBU'L-YÛSR EL- PEZDEVÎ	219
ARAP EDEBİYATI VE BELAGATI ÂLİMLERİNDEN İBNEBÎ'L-İSBA' EL-MISRÎ	236
SANATIN NE'LİĞİ VE İŞLEVİ	252
ADÂLETE YÖNELİK KUSURLAR KARŞISINDA İMAM MÛSLİM'İN METODU	267
FELSEFENİN FIKHÎ HÛKMÜ	287
FUKAHA'NIN FELSEFEYE BAKIŞI ÜZERİNE ELEŞTİREL BİR DEĞERLENDİRME	287
NECÎB MAHFÛZ'UN HADRATU'L- MUHTARAM İSİMLİ ROMANININ İNCELENMESİ	304
"EL-BELÂGATU'L-VÂDİHA" ADLI ESERİN DİNİ YÜKSEK İHTİSAS MERKEZLERİ ÖĞRENCİLERİNİN KUR'ÂN'I KERÎM-I ANLAMASINDAKİ ALGILARINA ETKİSİ	324
KUR'AN KURSU ÖĞRETİCİLERİNİN MESLEKÎ DOYUM DÜZEYLERİ	337
KAFKAS ALBANYASI DEVLETİNİN HİRİSTİYANLIK ÖNCESİ	357
DİNÎ İNANÇLARI	357

İSLÂM DÜŞÜNÜRLERİNİN BİLGİ ANLAYIŞI ÜZERİNE EĞİTİMSEL BİR ANALİZ	375
ÇEVİRİ	
İSLAM KÜLTÜRÜNÜN ÖNEMİ	394
KİTAP TANITIMI	
İSLÂM'IN KLASİK ÇAĞINDA FELSEFE TASAVVURU	401